

УДК 811.111'373:81.111'221

КОМУНІКАТИВНІ ФУНКЦІЇ ЖЕСТІВ У СКЛАДІ ДЕЙКТИЧНИХ ЖЕСТОВО-ВЕРБАЛЬНИХ ВИСЛОВЛЕНЬ В АМЕРИКАНСЬКОМУ РОЗВАЖАЛЬНОМУ ТЕЛЕІНТЕРВ'Ю

О.В. Максименко (Харків)

У статті проаналізовано приклади функціонування дейктичних жестово-вербальних висловлень у контексті американського розважального телеінтерв'ю. Встановлено, що у складі жестово-вербальних висловлень дейктичні жести виконують інформативну функцію, активуючи візуальний канал сприйняття та структури онтологічних знань комунікантів, які слугують фоном для ідентифікації, класифікації й кваліфікації сутностей, що становлять собою об'єкти референції, які є частиною нелінгвального перцептивного контексту аналізованих актів когнітивно-комунікативної взаємодії. У цих актах дейктичні жести вказують на: а) референтів-адресантів / адресатів / третіх осіб – персональний дейксис; б) референти-предмети – предметний дейксис; в) просторові координати референтів – просторовий дейксис. Жестові дейктичні компоненти вказують на референта, в той час як вербальні дейктичні компоненти вказують або називають чи імплікують референта. Дейктичні жести доповнюють вербальні компоненти комунікації і взаємодіють з останніми за принципом координації або субординації.

Ключові слова: дейксис, дейктичний жест, жестово-вербальне висловлення, комунікативна взаємодія, контекст, об'єкт референції.

Максименко Е.В. Коммуникативные функции жестов в составе дейктических жестово-вербальных высказываний в американском развлекательном телеинтервью. В статье проанализированы примеры функционирования дейктических жестово-вербальных высказываний в контексте американского развлекательного телеинтервью. Установлено, что в составе жестово-вербальных высказываний дейктические жесты выполняют информативную функцию, активируя визуальный канал восприятия и структуры онтологических знаний коммуникантов, служащие фоном для идентификации, классификации и квалификации сущностей, представляющих собой объекты референции, которые являются частью нелингвального перцептивного контекста анализируемых актов когнитивно-коммуникативного взаимодействия. В этих актах дейктические жесты указывают на: а) референтов-адресантов / адресатов / третьих лиц – персональный дейксис; б) референты-предметы – предметный дейксис; в) пространственные координаты референтов – пространственный дейксис. Жестовые дейктические компоненты указывают на референта, в то время как вербальные дейктические компоненты указывают, или называют, или имплицитуют референта. Дейктические жесты дополняют вербальные компоненты коммуникации и взаимодействуют с ними по принципу координации или субординации.

Ключевые слова: дейксис, дейктический жест, жестово-вербальное высказывание, коммуникативное взаимодействие, контекст, объект референции.

Maksymenko O.V. Communicative functions of gestures as components of deictic gesture-verbal utterances in the American entertaining television interview. The article analyses examples of deictic gesture-verbal utterances in the context of the American entertaining television interview. It is brought to light that as components of gesture-verbal utterances deictic gestures perform the informative function by activating the visual channel of perception and the structures of the communicants' ontological knowledge, serving as a background for identification, classification and qualification of the entities that are objects of reference. These entities are parts of non-lingual perceptive context of the analyzed cognitive-communicative interaction acts. In these acts, deictic gestures indicate: a) referent-addressers / addressees / third parties – person deixis; b) referent-objects – object deixis; c) spatial coordinates of referents – spatial deixis. Gesture deictic components point at the referent while verbal deictic components either point at, or name, or implicate the referent. Deictic gestures complement verbal components of communication and interact with them according to the principle of coordination or subordination.

Key words: communicative interaction, context, deictic gesture, deixis, gesture-verbal utterance, object of reference.

© Максименко О.В., 2017

1. Вступ

Вивчення функціонування жестово-вербальних висловлень в комунікації відкриває шляхи до поглиблення наукового знання про закономірності реалізації когнітивної мовної здатності людини в реальних комунікативних процесах. Зазначене зумовлює актуальність теми дослідження, присвяченого аналізу функціонування жестово-вербальних висловлень в комунікативній взаємодії учасників англomовного розважального телеінтерв'ю.

Метою статті є когнітивна класифікація й опис комунікативних функцій жестово-вербальних висловлень із дейктичними вербальними та/або жестовими компонентами.

Завдання статті включають: 1) здійснення класифікації дейктичних жестово-вербальних висловлень за типами дейксису; 2) встановлення принципів розподілу інформації між жестовим та вербальним компонентами дейктичних жестово-вербальних висловлень.

Об'єктом дослідження є контекстуалізовані жестово-вербальні висловлення з дейктичними вербальними та/або жестовими компонентами, а предметом – їхні класифікаційні ознаки, особливості взаємодії жестового й вербального компонентів та комунікативні функції.

Матеріал дослідження становлять 100 жестово-вербальних висловлень, відібраних із відеоматеріалів англomовних розважальних інтерв'ю з гостями американського ток-шоу The Tonight Show Starring Jimmy Fallon [15]. Вибір розважального інтерв'ю відповідає завданням дослідження, оскільки цей жанр є виявом спонтанної комунікації, яка є природним середовищем функціонування жестово-вербальних висловлень.

2. Типи дейктичних жестово-вербальних висловлень та їх комунікативні функції

2.1. Дейктичне жестово-вербальне висловлення як об'єкт лінгвістичного аналізу

З появою робіт Д. МакНіла [11; 12], підхід до вивчення жестів принципово змінився: від визначення жестів як засобів невербальної комунікації, які супроводжують мовлення та певним чином взаємодіють зі змістом вербального повідомлення, до надання їм статусу повноправних учасників

продукування та інтерпретації мовлення як когнітивної здатності людини. У ґрунтовних дослідженнях Д. МакНіла жест і мовлення постають єдиним механізмом смислотворення та відкривають нову проблематику вивчення природи жестів та когнітивних процесів у комунікації.

Акцентуючи діалектику взаємодії жесту і мовлення в комунікації, а також роль жесту в загальному комунікативному процесі смислотворення, вважаємо доцільним виділити у якості одиниці аналізу жестово-вербальне висловлення (ЖВВ), а не просто жест.

У нашому дослідженні жестово-вербальне висловлення розглядається як компонент акту когнітивно-комунікативної взаємодії учасників комунікації, який включає перцептивний контекст (у тому числі, і, насамперед, вербальні і невербальні (жестові) комунікативні ходи в рамках комунікативного обміну) і психічний контекст (когнітивний (онтологічний та аксіологічний (оцінний)), афективний (емоційний) досвід комунікантів, а також сферу волевиявлення (мотивацію) і сферу когнітивного підсвідомого) [5]. Це дозволяє здійснити класифікацію ЖВВ з урахуванням сфер свідомості/підсвідомості, на які ці ЖВВ орієнтовані [4; 10], а також взяти до уваги мотиви, знання, оцінки, емоції комунікантів, які визначають смисл ЖВВ у конкретному акті когнітивно-комунікативної взаємодії.

Тлумачення дейксису, актуальне для нашого дослідження, запозичене у Дж. Лайонза, який розуміє дейксис як властивість висловлення вказувати на конкретну просторово-часову ситуацію, мати конкретного мовця й адресата, бути співвіднесеним із об'єктом чи особою [2, с. 291].

Відповідно, в англійській мові засоби дейксису включають: займенники 1-ї особи (*I*) і 2-ї особи (*you*), які репрезентують персональний (особовий) дейксис, вказуючи на учасників комунікативної ситуації; займенники 3-ї особи (*he, she, it, they*), які відсилають до об'єктів референтної ситуації і втілюють предметний дейксис; вказівні займенники та прислівники місця, які розміщують об'єкти референтної ситуації у просторі (*this, that, here, there*) – просторовий дейксис; прислівники часу, які локалізують референтну ситуацію у часі (*today, tomorrow, now, [three days] ago*) – часовий дейксис. Типи дейксису називаємо за А.А. Кібриком [14].

Дослідники дейксису підкреслюють, що дейктичні смисли можуть бути проінтерпретовані лише за умови звернення до фізичних координат комунікативної ситуації – її учасників, місця й часу. Зокрема, А.А. Кібрик зазначає, що ключовою характеристикою дейктичних знаків є здатність встановлювати безпосередній зв'язок між мовними (одинацями мови) і немовними об'єктами [14].

Хоча термін «дейксис» (грецькою – «вказівка») був відомий з античних часів, інтерес до дослідження цього феномена поширився завдяки роботам К. Бюлера, який вперше розмежував дейксис з анафорою [1, с. 319]. Друга (семіотична) традиція вивчення цього явища пов'язана з іменем Ч. Пірса, який запропонував називати вказівні займенники індексальними знаками, що створюють безпосередній зв'язок між словом і об'єктом світу, на який воно вказує. Ч. Пірс також ввів в логіку і філософію термін «індекс» (латинською – «вказівний палець») [13].

Аналізуючи ці традиції дослідження дейксису, С. Левінсон зазначає, що поняття індексальності є ширшим за поняття дейктичності і пов'язує останнє безпосередньо із лінгвальними аспектами індексальності [9, с. 98]. Учений також звертає увагу на те, що дейксис знаходиться на перетині індексальних і символічних властивостей знака: з одного боку, символічна референція опосередковується чинниками часу, місця, мовця, і тому речення типу «John will speak next» є істинним лише в даний момент, а з іншого боку, індексальна референція опосередковується символічним значенням, тому фраза типу «This book» не може відноситься до кружки [9, с. 100–101].

Тлумачачи «індексальність» як вид дейксису, а саме – «як дейксис, релевантний для визначення пропозиційного змісту висловлення» [3, с. 319], Дж. Лайонз підводить такі випадки під поняття жестової референції – «ідентифікації референта за допомогою певного тілесного жесту, який продукує мовець» [3, с. 320]. Учений зазначає, що вказування рукою або пальцем є засобом ідентифікації за допомогою тілесного жесту, який може мати природне біологічне походження і бути інституалізованим в цій функції в багатьох культурах. Будь-який вираз, що має такі ж самі логічні властивості,

як і даний тілесний жест, є, внаслідок цього факту, дейктичним. Відтак можна одночасно вказувати на референт і використовувати відповідний дейктичний вираз [3, с. 320].

За семіотичним принципом репрезентації об'єкта дейктичні засоби (як мовні, так і жестові) є співвідносними з індексальними семіотичними знаками в класифікації Ч. Пірса, які виокремлюються на основі наявності реального причинного зв'язку (correspondence) між знаком (у термінології Ч. Пірса – репрезентанемом) і об'єктом, який він репрезентує (хмара вказує на дощ) [13, с. 254–263].

Відтак, дейктичні жести у складі аналізованих жестово-вербальних висловлень ідентифікуємо за індексальним семіотичним принципом активації інформації про об'єкти референції цих висловлень. Референти, що є учасниками референтної ситуації, втілюваної вербальними компонентами жестово-вербальних висловлень, є, водночас, включеними в комунікативну ситуацію.

Іншими словами, об'єкти референції є частиною нелінгвального перцептивного контексту аналізованих актів когнітивно-комунікативної взаємодії. У цих актах дейктичні жести вказують на: а) референтів-адресантів / адресатів / третіх осіб – персональний дейксис; б) референти-предмети – предметний дейксис; в) просторові координати референтів – просторовий дейксис.

2.2. Принципи взаємодії вербального і жестового компонентів в різних типах дейктичних жестово-вербальних висловлень

Типовий дейктичний жест описуємо як спрямування вказівного пальця руки на об'єкт / локацію об'єкта у просторі і часі. Різновидом цього жесту є вказування рукою з відкритою долонею [8, с. 483] та, якщо руки комуніканта зайняті, можливі й дейктичні рухи головою, ногами, бровами, тощо [11, с. 39]. Відповідно, типовий дейктичний жест руками має таку конфігурацію фізичних параметрів: вказівний палець / рука комуніканта з відкритою долонею спрямовується на референт жестово-вербального висловлення, включений у комунікативну ситуацію, або вказує на його просторові чи часові координати.

Переходячи до опису аналізованих ЖВВ, зазначимо, що у транскрибуванні таких висловлень,

услід за А. Ченкі [8], використовуємо такі умовні позначення: символ «квадратні дужки» ([]) сигналізує початок і кінець ЖВВ; цифри та літери, розміщені над словами мовця, позначають момент виконання аналізованого жесту: #1 а/б/с є позначеннями структурних частин одного й того самого жесту або повтору жесту; кожен новий жест позначається вже новою цифрою; слова або склади слів, на які падає емпатичний наголос, подаються великими літерами.

Почнемо аналіз із прикладів жестово-вербальних висловлень **предметного дейксису**. Перші два приклади ЖВВ вилучено з інтерв'ю з американською поп-співачкою та кіноакторкою Майлі Сайрус в американському ток-шоу «The Tonight Show Starring Jimmy Fallon» [15]. У інтерв'ю йдеться про дивовижну схожість між фотографіями колінної чашечки Майлі Сайрус і фотографіями відомих американських акторів. Перший приклад ілюструє предметне дейктичне ЖЖВ, жестовий компонент якого вказує на референт, а вербальний – і вказує на референт, і називає референт:

#1

1. [So, this is interesting, this is your kneecap here] [15]

Жест #1 має таку конфігурацію фізичних параметрів: вказівний палець ведучого вказує на фотографію колінної чашечки гості телепрограми, яку ведучий тримає в руках. І вербальний, і жестовий компоненти ЖВВ виконують одну й ту саму функцію: фокусують увагу аудиторії на об'єкті референції ЖВВ – фотографії колінної чашечки Майлі Сайрус. При цьому вербальний компонент ЖВВ і називає референт (*your kneecap*) і вказує на нього (*this*), дублюючи функцію жестового компонента, який також вказує на референт. Вказуючи на референт, жестовий компонент, активує візуальне сприйняття аудиторії й тим самим надає більше інформації про нього.

Наступний приклад репрезентує подібне предметне дейктичне ЖВВ із інтерв'ю з Майлі Сайрус: #2

1. [And this is Carlton Banks from a...] [15]

Предметний дейктичний жест #2 виконується ведучим вказівним пальцем руки в момент презентації аудиторії фотографії Карлтона Бенкса, персонажа з популярного американського комедійного телевізійного серіалу «Принц з Беверлі-Гіллз»

(The Fresh Prince of Bel-Air) у виконанні американського актора Альфонсо Рибейро. У вербальному компоненті ЖВВ цей жест співвідноситься із власним ім'ям *Carlton Banks*.

У поданому нижче прикладі вербальний і жестовий компоненти не дублюють один одного – жест вказує на референт-особу, а власне ім'я називає особу, про яку йде мова:

#3

3. [I did a movie with Seth] [15]

Вербальне висловлення Майлі Сайрус, що надає інформацію про її співпрацю з актором Сетом Рогеном, фотографія обличчя якого теж дивним чином схожа на фотографію її колінної чашечки, супроводжується предметним дейктичним жестом #3 – вказівним пальцем правої руки Майлі Сайрус вказує у бік фотографій із зображенням її коліна та обличчя актора Сета Рогена. Жест співвідноситься із власним іменем *Seth* у вербальному компоненті ЖВВ. Хоча частиною перцептивного контексту є лише фото Сета, воно метонімічно представляє актора, власне ім'я якого міститься у вербальному компоненті ЖВВ.

Наступний приклад цікавий тим, що вербальний компонент лише імплікує референт:

#4

4. [I just got to have something to fall back on] [15]

Жест #4 – правою рукою та поглядом Майлі Сайрус вказує вниз, ліворуч від себе. Жест і погляд спрямовані на місце у студії, куди за мить до її висловлення ведучий поклав фотографію, яка є основною темою обговорення. Хоча у вербальному висловленні немає експліцитної відсилки до фотографії (не міститься слова *picture/photo*), вона імплікується словосполученням *something to fall back on* (наявність фотографії надала Майлі Сайрус можливість роз'яснити аудиторії суть справи).

На відміну від описаних вище ЖВВ, де жестовий компонент вказує на референт, а вербальний – його називає, у наступному ЖВВ і жестовий, і вербальний компонент вказують на референт:

#5

5. [so that's close enough] [15]

Говорячи про те, що фото, представлене у студії, є майже таким самим, як те, що вона намагалася знайти у своєму Інстаграмі, для того щоб продемонструвати аудиторії дивний феномен схожості,

Майлі Сайрус виконує жест #5: лівою рукою з відкритою долонею у вертикальному положенні вказує на фото, яке тримає ведучий. Цей предметний дейктичний жест співвідноситься із вказівним займенником *that*. І вербальний, і жестовий компоненти вказують на референт.

У представленому нижче прикладі відсутня вербальна відсилка до референта. Референт включається в ситуацію лише завдяки жесту:

#6

6. [*One thing I learned is that you...*] [15]

Цей приклад вилучений з інтерв'ю із Гаррісоном Фордом. На початку інтерв'ю ведучий представив аудиторії випуск модного журналу "GQ 60" із фотографією зіркового гостя – Гаррісона Форда – на обкладинці. Потім він поставив журнал на стіл, притримуючи його збоку правою рукою і деякий час тримав його у такому положенні.

Висловлення *One thing I learned is that you...* супроводжується жестом #6 – вказівним пальцем правої руки ведучий вказує на журнал. У цьому випадку жест виконує інформативну функцію – дякуючи дейктичному жесту, аудиторії зрозуміло, що джерелом інформації про Гаррісона Форда для ведучого є журнал "GQ 60", який він тримає на столі. Зазначимо також, що фокусує увагу аудиторії на журналі, а не власне на статті, ведучий вказує на джерело інформації за принципом синекдохи, де ціле репрезентує частину.

Окрім «класичного» жесту вказівним пальцем правої руки, ведучий включає згадану статтю в ситуацію комунікації за допомогою низки варіантів дейктичних жестів:

#7a

#7b #7c

7. [*But this is — I learned that*] [15]

Жест #7a має таку конфігурацію: Джиммі спрямовує праву відкриту долоню в горизонтальному положенні до видання на столі, ніби хоче торкнутися його, але відводить руку назад переводячи відкриту долоню у вертикальне положення. Жест #7a переходить в жест #7b – направляючи праву руку вниз до журналу на столі, ведучий розкриває долоню та утримує її в горизонтальному положенні над журналом; а жест #7b, у свою чергу переходить у жест #7c – вказування пальцями правої руки згори вниз, на журнал, який лежить на столі. У всіх випадках вказування на журнал підкріплюється

фокусуванням на ньому поглядом ведучого.

Наступний приклад ЖВВ із інтерв'ю з Майлі Сайрус містить як предметні, так і **просторові дейктичні жести**:

#8a

#8b

#8c

8. [*I got a picture OF HIM and his face right by my knee*] [15]

Розповідаючи про те, що у період їх сумісної роботи було зроблено фотографію обличчя Сета Рогена поруч з її коліном аби засвідчити дивну схожість між ними, Майлі Сайрус робить емпатичний наголос на словосполученні *of him* і виконує жест #8a – права рука з розкритою долонею у вертикальному положенні вказує у бік фотографії. Наступний жест #8b має таку конфігурацію фізичних параметрів: правою рукою гостя програми торкається свого коліна та залишає долоню на ньому. У цей час ліва рука починає виконувати жест #8c – рух у напрямку до коліна із зупинкою на невеликій відстані від нього. До цього часу гостя сиділа схрестивши ноги, а під час продукування наведеного висловлення разом із жестами руками вона опускає праву ногу. Отже, жести #8b і #8c вказують на колінний суглоб Майлі Сайрус та на місце поруч із ним, яке зайняв Сет Роган, аби зробити фотографію. Відтак, жест #8a, який вказує на фотографію Сета Рогана, відносимо до предметного дейксису, а жести #8b і #8c, які вказують на розміщення коліна Майлі Сайрус і обличчя Сета Рогана у просторі, – до просторового дейксису.

Наступні три приклади містять вияви **персонального дейксису**:

#9a

#9b

9. [*so, to go to 2014 on MY Instagram*] [15]

Роблячи емпатичний наголос на слові *my*, Майлі виконує жест #9a – вказує на себе обома руками. Жест #9a випереджає говоріння і повторюється двічі (#9b).

#10

10. [*you didn't say that*] [15]

Вислів ведучого *you didn't say that*, адресований Гаррісону Форду, супроводжується жестом #10 правою рукою у вертикальному положенні із відкритою долонею у бік гостя програми. Персональний дейксис втілюється як вербально (*you*), так і жестово; вербальний і жестовий компоненти дублюють один одного.

#11

11. [*but you just said it with your face*] [15]

Ведучий продовжує виконувати дейктичні жести, й цього разу він підіймає праву руку із положення жесту #10 вгору, розміщуючи відкриту долоню на рівні й напроти свого обличчя, та двічі стрясає рукою. Промовляючи *your face* Джиммі швидко окидає поглядом свого співрозмовника. Жестова дейктична складова ЖЖВ співвідноситься із вербальною – *your face*. Цей тип дейксису займає проміжне положення між персональним і предметним.

Усі проаналізовані вище дейктичні жести є раціональними, оскільки вони орієнтовані на раціональну сферу свідомості та, окрім фокусування уваги аудиторії на тому чи іншому референті жестово-вербальних висловлень, виконують інформативну функцію, активуючи візуальний канал сприйняття. Ці жести також активують структури онтологічних знань комунікантів, які слугують фоном для ідентифікації, класифікації й кваліфікації сутностей, що становлять собою об'єкти референції.

За критерієм розмежування комунікативної :: мета-комунікативної функції дейктичні ЖВВ є наративними, оскільки вони є частиною комунікативної діяльності: продукування висловлень, що відсилають до певних об'єктів референції.

Щодо характеру взаємодії вербального і жестового компонентів наративні раціональні дейктичні жести виконують функцію доповнення вербального компонента (за І.І. Серяковою [6, с. 125]) і взаємодіють з останнім за принципами координації або субординації (за Л.В. Солощук [7, с. 92, 100]).

Координативний принцип взаємозв'язку вербальних і невербальних компонентів у межах однієї комунікативної дії має місце, коли і вербальна, і невербальна складові містять ідентичну базову інформацію, яка є семантично односпрямованою [7, с. 92].

Саме такий тип взаємодії спостерігається у випадках 1–5 та 8–11, де вербальний і жестовий компоненти дублюють або доповнюють один одного, але відсутність жестового компоненту не спричинила б труднощів інтерпретації. Разом з тим, за допомогою вказівних жестів відбувається актуалі-

зація інформації про осіб, предмети, події, процеси та дії, про які йдеться в діалозі. Відтак, вони інформаційно збагачують ЖВВ.

Субординативний тип взаємозв'язку вербальних і невербальних компонентів у межах однієї комунікативної дії має місце в тих випадках, коли інформація розподіляється між вербальним і невербальним каналами у такий спосіб, що елімінація однієї зі складових веде до порушення комунікативної цілісності висловлення і створює інформативний дисонанс. У ситуації субординативної взаємодії комунікативна дія набуває комунікативної цілісності та значущості тільки за умови, що інтерпретатор бере до уваги як вербальний, так і невербальний компоненти комунікації [7, с. 100]. До таких належать приклади 6–7.

3. Висновки

Встановлено, що дейктичні жести функціонують у складі жестово-вербальних висловлень, де вони виконують інформативну функцію, активуючи візуальний канал сприйняття та структури онтологічних знань комунікантів, які слугують фоном для ідентифікації, класифікації й кваліфікації сутностей, що становлять собою об'єкти референції, які є частиною нелінгвального перцептивного контексту аналізованих актів когнітивно-комунікативної взаємодії. У цих актах дейктичні жести вказують на: а) референтів-адресантів / адресатів / третіх осіб – персональний дейксис; б) референти-предмети – предметний дейксис; в) просторові координати референтів – просторовий дейксис. Жестові дейктичні компоненти вказують на референта, у той час як вербальні компоненти можуть як вказувати, так і називати або лише імплікувати референта. У взаємодії з вербальними компонентами висловлення наративні раціональні дейктичні жести виконують функцію доповнення вербального компонента і взаємодіють з останнім за принципами координації або субординації.

Перспективи дослідження пов'язуємо із збільшенням корпусу матеріалу з метою уточнення класифікаційних ознак та особливостей функціонування жестово-вербальних висловлень у актах когнітивно-комунікативної взаємодії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бюлер К. Теория языка. Репрезентативная функция языка. / К. Бюлер. – М. : Прогресс, 1993. – 502 с. 2. Лайонз, Дж. Введение в теоретическую лингвистику / Дж. Лайонз. – М. : Прогресс, 1978. – 543 с. 3. Лайонз Дж. Лингвистическая семантика: Введение (Язык. Семиотика. Культура) / Дж. Лайонз ; [пер. с англ. В.В. Морозова и И.Б. Шатуновского ; под общ. ред. И.Б. Шатуновского]. – М. : Языки славянской культуры, 2003. – 400 с. 4. Максименко О.В. Когнітивна класифікація жестово-вербальних висловлень (на матеріалі американського розважального телеінтерв'ю) / О.В. Максименко, А.П. Мартинюк // Вісник Харків. нац. ун-ту імені В.Н. Каразіна. Серія : Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов. – 2016. – Вип. 84. – С. 6–16. 5. Мартинюк А.П. Когнитивно-коммуникативная лингвистика: в поисках базовых принципов и методик анализа / А.П. Мартинюк // Когниция, коммуникация, дискурс : междунар. электрон. сб. науч. ст. – Харьков: ХНУ имени В.Н. Каразина, 2016. – № 12. – С. 17–35. – Режим доступа : <http://sites.google.com/site/cognitiondiscourse/home> 6. Серякова И.И. Невербальный знак коммуникации в англоязычных дискурсивных практиках : [монография] / И.И. Серякова. – К. : Изд. центр КНЛУ, 2012. – 280 с. 7. Солощук Л.В. Вербальні і невербальні компоненти комунікації в англomовному дискурсі : [монографія] / Л.В. Солощук. – Харків : Константа, 2006. – 300 с. 8. Cienki A. Metaphor, gesture, and thought / A. Cienki, C. Müller // *The Cambridge Handbook of Metaphor and Thought*. – Cambridge: Cambridge University Press, 2008. – P. 483–501. 9. Levinson S. Deixis / S. Levinson. – *Handbook of Pragmatics* [Eds. Laurence R. Horn and Gregory Ward]. – Oxford : Blackwell, 2004. – P. 97–121. 10. Martynyuk A. Gesture-verbal utterances from the cognitive perspective / A. Martynyuk. – *Advanced Education*. – 2016. – Issue 6. – P. 47–52. [Electronic resource] – Access: <http://dx.doi.org/10.20535/2410-8286.85314>. 11. McNeill D. Gesture and thought / D. McNeill. – Chicago, IL : University of Chicago Press, 2005. – 328 p. 12. McNeill D. Hand and mind : What Gestures Reveal about Thought / D. McNeill. – Chicago, IL : University of Chicago Press, 1992. – 416 p. 13. Pierce C.S. The collected papers. Vol. 2 / C.S. Pierce / [Eds. Charles Hartshorne and Paul Weiss]. – Cambridge M.A. : Harvard Un-ty Press, 1931–1936. – P. 254–263.

СЛОВНИКИ Й ДОВІДКОВА ЛІТЕРАТУРА

14. Кибрик А.А. Дейксис / А.А.Кибрик // Энциклопедия Кругосвет. Режим доступа: http://www.krugosvet.ru/enc/gumanitarnye_nauki/lingvistika/DEKSIS.html

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

15. The Tonight Show Starring Jimmy Fallon [Electronic resource] – Access: <https://www.youtube.com/user/latenight>.

REFERENCES

- Bjuler, K. (1993). *Teorija jazyka. Rerezentativnaja funkcija jazyka* [Theory of language. A representative function of the language]. Moscow: Progress.
- Cienki, A., and Müller, C. (2008). Metaphor, gesture, and thought. In R.W. Gibbs (ed.). *The Cambridge Handbook of Metaphor and Thought*. Cambridge: Cambridge University Press, pp. 483–501.
- Lajonz, Dzh. (1978). *Vvedenie v teoreticheskiju lingvistiku* [Introduction to theoretical linguistics]. Moscow: Progress.
- Lajonz, Dzh. (2003). *Lingvisticheskaja semantika: Vvedenie (Jazyk. Semiotika. Kul'tura)* [Linguistic semantics: Introduction (Language, Semiotics, Culture)]. Moscow: Jazyki slavjanskoj kul'tury Publ.
- Levinson, S. (2004). Deixis. In: L.R. Horn & G. Ward (eds.). *Handbook of Pragmatics*. Oxford: Blackwell, pp. 97–121
- Maksymenko, O.V., and Martynjuk, A.P. (2016). Kohnityvna klasyfikatsiya zhestovo-verbal'nykh vysloven' (na materialy amerykans'koho rozvazhal'noho teleinterv'yu) [Cognitive classification of gesture-verbal utterances (based on the American entertaining television interview)]. *Visnyk Kharkiv. nats. un-tu im. V.N. Karazina*. – *V.N. Karazin Kharkiv. National Univ. Messenger*, 84, 7–16 (in Ukrainian)
- Martynyuk, A. (2016). Gesture-verbal utterances from the cognitive perspective. *Advanced Education*, 6, 47–52
- Martynjuk, A.P. (2016). Kognitivno-kommunikativnaja lingvistika: v poiskah bazovykh principov i metodik analiza [Cognitive and communicative linguistics: in search of core principles and evaluation methods]. *Kognicija, komunikacija, diskurs*. – *Cognition, communication, discourse*, 12, 17–35 (in Russian)

- McNeill, D. (2005). *Gesture and thought*. Chicago, IL: University of Chicago Press.
- McNeill, D. (1992). *Hand and mind : What Gestures Reveal about Thought*. Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Pierce, C.S. (1931–1936). *The collected papers* (Volume 2). Cambridge MA: Harvard Un-ty Press
- Serjakova, I.I. (2012). *Neverbal'nyj znak kommunikacii v anglojazychnyh diskursivnyh praktikah [Non-verbal sign of communication in English discursive practices]*. Kyiv: Kyiv National Linguistic University Publ.
- Soloshchuk, L.V. (2006). *Verbal'ni i neverbal'ni komponenty komunikatsiyi v anhlomovnomu dyskursi [Verbal and non-verbal communication components in English discourse]*. Kharkiv: Constanta Publ.